

scenár

Predmet	Vlastnosti vybraných organických zlúčenín: alkoholy, nenasýtené zlúčeniny
Dĺžka	5:06 minúty
Hlavné ciele	Naučenie sa niektorých vlastností organických zlúčenín
Podrobné ciele	Pozorovanie zmien vyskytujúcich sa počas reakcie. Spoznávanie vlastností organických zlúčenín. Spoznávanie vlastností solí slabých kyselín a silných zásad.
Štruktúra a popis experimentov:	
1. Úvod	<p>Popis: Etylalkohol, fenol a hydroxid sodný obsahujú vo svojej štruktúre hydroxylovú skupinu. Avšak iba posledná zlúčenina vytvára charakteristickú tmavočervenú farbu s fenolftaleínom. Oleát sodný, hoci nemá hydroxylovú skupinu, tiež poskytuje pozitívny výsledok v tejto reakcii. Alkoholy a fenoly sa vo vode nedisociujú rovnakým spôsobom ako anorganické hydroxidy, preto nie sú alkalické. Oleát sodný ako soľ slabej kyseliny a silného hydroxidu podlieha hydrolýze, pričom sa uvoľňuje kyselina olejová a ionizovaný hydroxid sodný. Z tohto dôvodu aj posledná skúmavka dáva pozitívnu reakciu na fenolftaleín.</p>
2. hlavný predmet	<p>Popis: Zisťovanie vlastností alkoholov a fenolov. Poznávanie vlastností solí vytvorených zo slabých kyselín a silných hydroxidov.</p>
Experiment	<p>Pomôcky: skúmavky, Pasteurove pipety, špachtle, laboratórna strička s vodou. Činidlá: etylalkohol, roztok hydroxidu sodného, oleát sodný, roztok fenolu, roztok fenolftaleínu. Bezpečnostné opatrenia: pracujte s rukavicami a ochrannými okuliarmi!</p> <p>Popis: Pomocou Pasteurovej pipety pridajte postupne približne 1 ml etylalkoholu, roztoku fenolu a hydroxidu sodného do troch skúmaviek umiestnených v stojane. Do štvrtej skúmavky pridajte štipku pevného oleátu sodného a pridajte niekoľko ml vody z laboratórnej stričky. Nakoniec pridajte niekoľko kvapiek roztoku fenolftaleínu do každej skúmavky. Po dokončení cvičenia nalejte roztoky do nádob, ktoré určí učiteľ.</p> <p>Otázky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaznamenajte si zmeny, ku ktorým dochádza v každej skúmavke 2. Prečo niektoré skúmavky nereagovali? 3. Vysvetlite, prečo je reakcia v skúmavke s oleátom sodným taká odlišná? <p>Záver: Fenolftaleín v alkalickom prostredí dáva charakteristickú tmavočervenú farbu. Táto reakcia prebieha v skúmavke obsahujúcej hydroxid sodný. V skúmavkách s alkoholom a fenolom k reakcii nedochádza, aj keď tieto zlúčeniny majú tiež OH (hydroxylové) skupiny.</p>

Skúmavka s oleátom sodným tiež vykazuje tmavočervenú farbu, aj keď neobsahuje hydroxylové skupiny. Tvorba alkalickej reakcie vyžaduje hydrolýzu hydroxidu sodného za vzniku hydroxidového iónu OH⁻. Alkoholy a fenoly takéto ióny vo vodných roztokoch netvorí. Roztok oleátu sodného vo forme soli slabšej kyseliny a silného hydroxidu podlieha hydrolýze a vznikajú OH⁻ióny, ktoré spôsobujú malinovú farbu. Vodný roztok oleátu sodného je alkalický.

Úroveň: Stredná škola